

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XI. De Sponsalibus, quo verbo significantur
Affidatio, vel Desponsatio, quæ inter Christianos nihil aliud est, quàm
Celebratio Matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

esse quasi mercedem operarum Parochi, in procurandis Defuncto omnibus auxiliis spiritualibus, quibus ante morbum, & durante morbo, indiguit; Quotitatem pendere à Consuetudine Locorum, alia enim sunt, in quibus datur semis eiusdem, quæ data sunt, vel occasione Sepulturæ, vel pro eâ: alia, in quibus datur triens; alia, in quibus datur quarta; & cum hæc quotitas sit aliis frequentior, *Portio Canonica* vulgò dicitur *quarta funeraria*. Nomen *Canonica* dicitur ex eo, quòd per *Canones* instituta fuerit: vocatur *Iustitia*, non solum, quia iustè debita est; sed etiam, quia funera, quorum illa est portio, *iusta* nuncupantur apud Veteres: comparatur *Falcidia*, quæ est quarta debita Patri super Legatis ab ejus Filio factis; comparatio iusta est; nam Portio Canonica est quarta, quæ deducitur ex Legatis Piis à *quarta Falcidia* immunibus, ob rationem contrariam. Inter Ecclesias, quæ jus habent sepeliendi, quædam immunes sunt à solutione *quartæ*, sive ex Privilegio, sive ex Præscriptione, sive ex Consuetudine; hujus beneficio, Parochiæ eam non solvunt, ob Mortuos qui Sepulturam in earum Ecclesiis eligunt, vel ideò, quòd sui Majores in eis sepulti sint; vel alicujus devotionis particularis ratione. Post Concilii *Tridentini* promulgationem, nullum Monasterium, quod antè *quartam* à 40. annis solvebat, impetrare valeat privilegium eam non solvendi; sed ejus exemptionem acquirere potuerunt per præscriptionem; soli privilegio Concilium derogat *Cap. 12. Sess. XXV. de Reform.*

Sunt Ecclesiæ Cathedralis, quæ fruuntur jure percipiendi *quartam funerariam* in Parochiarum præjudicium; sive quia jus hoc præscriperunt; sive quia illud sibi reservaverunt in erectione Parochiarum. Omnes hæc observationes desumptæ sunt à *GONZALE* in *Cap. 8. de Sepult.* qui etiam docet, quòd si aliquis Sepulturam extrà Parochiam suam eligat, atque extrà locum tumuli Majorum suorum, huic Ecclesiæ non solvitur quarta, sed Parochiæ Defuncti; quod nascitur ex eo, quòd Ecclesiæ recens electæ, succedat oneri Ecclesiæ, in quâ Majores sepulti sunt, quæ cum deberet *quartam* huic Parochiæ, alia eam quoque illi debet.

OBSERVATIONES in CAP. X. de VOTO & JURE JURANDO.

Unicum est verbum circa *Jusjurandum*, nempe, hoc vel illicitum est, vel coactum, & ab utroque impetrari potest Dispensatio, nisi servari possit absque Salutis Æternæ dispendio. Paucæ hæc non sunt accuratæ; nam, cum *Jusjurandum nullum* est, non obligat; & tale est, cum adversatur Legi Dei, aut Legi Humana, quæ annihilat Contractum, qui per *Jusjurandum* confirmatur; Legis prohibitionem contemptâ. Id ostendimus in *expositione DECALOGI per Canones.*

Quoad *Votum*, Autor omisit ejus Definitionem, & Divisiones necessarias ad intelligentiam Doctrinæ suæ. Complectitur in *Regula I.* junctis Exceptionibus XXIII. & aliquot Replicationibus, id, quod Jus dicit de vinculo Voti; undè caligo potius, quàm lux nascitur. Dicere debuisset, *Votum* esse Sponsonem, vel Donationem actualem Deo factam, cum maturâ deliberatione, alicujus rei, cujus Vovens liberam dispositionem habet. Enucleando hanc Definitionem, inseruisset quidquid sub Exceptionibus collocat; aut collocare potuisset; indè enim sequitur, eum, qui est infrà astatem discretionis, votere non posse; eum, qui est in alienâ potestate v. gr. Filium-familias, Servum, Monachum, Uxorem, votere non posse, sine consensu eorum, quibus subjacent: idem est quoad eos, qui bonorum aut personæ, aut actionum suarum liberam non habent dispositionem, qui Voto obli-

Tom. I.

gare nequeunt, nec bona, nec personam nec actiones. Undè fit, ut Personæ supra memoratæ excludantur etiam à jure votendi aliquam ex his tribus rebus; ut Conjuges nequeant votere continentiam, nisi ex mutuo consensu, neque peregrinationem Matrimonii juribus obstantem; ut idem sit de Episcopo, de Abbate, qui diutius abesse non valentes, quin Gregi suo noceant, non possunt longiora votere itinera. His præmissis, facile erit ad alias Exceptiones producere id, quod de præfatis dictum est.

Qui de Voto disserunt, loqui solent prolixè de potestate illud irritandi, quæ ad Superiorem pertinet, quoad ejus Subditos, & de potestate dispensandi, quæ communis est Episcopo & Pontifici: agunt etiam de jure votendi Filios ad servitium Divinum, sive in Statu Religioso, sive in Clericatu, quod olim habuerunt Patres: dividunt Votum in Personale & Reale: hoc, Bonum; illud, Personam affectat: Reale, ad Hæredes transit. Hoc est fundamentum *Regula II.*

Distinguunt Votum *simplex* à Voto *solemni*: per hoc, Persona se Domino actualiter tradit: simplex, est mera sponso; undè fit, ut, si post simplex continentiam Votum, persona nupsit, cessat Votum, quia Donatio, quæ fit in Matrimonio, prævalet Sponsoni, quæ fit per Votum simplex; si verò solemnia Vota fecerit, subsequens Matrimonium nullum est, quia Donatio anterior vincit subsequentem. His principiis innititur *Reg. III.* quæ dicit, rem devotam esse in potestate Voventis, donec Votum perfectum sit: nam promissio non exiit dominio rei. *Reg. IV.* malè concipitur; namque insinuat, malum esse non votere; Votum autem est merè voluntarium, sed ejus executio necessaria est, *votere voluntatis, implere necessitatis.* Dicendum erat, malum magnum esse non implere Votum suum; sed nullum esse non votere.

OBSERVATIONES in CAP. XI. de SPONSALIBUS, quo verbo significantur AFFIDATIO, vel DESPONSATIO, quæ inter Christianos nihil aliud est, quàm Celebratio Matrimonii.

Nullum est Sacramentum, neque Argumentum speciale, circa quod Autor diffusior sit; nam *Capitula XII.* infumit, quorum unumquodque dividitur in plures Quæstiones: sed quamvis loquatur de Sacramento, nihil tamen dicit, quod propius respiciat Sacramentum, ejus Materiam, Formam, Ministrum ejus effectus sive speciales, sive communes cum aliis Sacramentis Vivorum: si fortè de aliquâ ex his rebus sermonem faciat, semper omittit observare, ad quid pertineant, magnam enumerationem aggreditur eorum, quæ pertinent ad Contractum. Sed ejus Methodus res clariores obnubilat, congerendo Exceptiones super Exceptiones, sæpè Replicationibus Duplicationibus, Triplicationibus, Quadruplicationibus, stipatas. Hujus caliginis exemplum sensibile occurrit hoc in Capite, quod Affidationem & Desponationem continet. Id ostendimus, postquam observaverimus, Autorem *Caput* hoc inscribere debuisse de *Matrimonio*: id requirebat consilium, quod in fronte collocavit, quippè, se locuturum dicit de Matrimonio contrahendo, de contracto, de Matrimonio dissolvendo, de dissoluto, de secundis Nuptiis, denique de Concubinibus. Hinc naturaliter ad Sponsalia descendebat, quæ dixisset nihil aliud esse, quàm exordium Matrimonii contrahendi, cum aliud non sint, quàm Nuptiarum futurarum repromissio.

Observare etiam juvat, eum separare debuisset, quod hanc præcisè Sponsonem respicit, ab eis, quæ ad ejus Consummationem pertinent, quæ sunt Desponatio, quæ Matrimonium contrahitur; quæ in re secutus fuisset Compilatores *Decretalium*, qui Sponsalia distinxerunt à Matrimonio in Inscriptione.

Ff

Tituli

Tituli I. Lib. IV. circa solum Matrimonium versantis: sic, eum conceperunt de *Sponsalibus*, & *Matrimonio*; hac distinctione expressâ significantes, se prius verbum *Sponsalia*, accipere pro mera promissione, sicut verbum *Matrimonium*, pro Contractu Nuptiarum.

Denique observandum est, Sponsalium Divisionem, in Sponsalia de *Præsenti*, & Sponsalia de *Futuro*, non esse accuratam: nam verbum *Spondere*, à quo *Sponsalia*, significat promittere; promissio autem semper respicit futurum, in quo differt ab aliis Contractibus, qui tradunt actualiter id, quod eorum materia est; è quorum numero est Matrimonium: itaque, convenienter appellari nequit *Sponsalia de præsenti*; nam hæc expressio contradictionem involvit, cum significet, Partes, se promittere, & tradere se simul eodem tempore: porro si sit Donatio, non est Promissio, & si sit Promissio, non est Donatio. Quod observavimus circa verbum *Sponsalia*, locum habet quoque ergâ verbum *Sponsa*, quod significat *Promissam*, & *Uxorem*: Promissam, si jungantur verba de *futuro*: Uxorem, si adjiciantur verba de *præsenti*. Confusio hæc orta esse videtur ex eo, quod antequam Matrimonium foret Sacramentum, Partes vocabantur *Sponsus* & *Sponsa*, usque ad consummationem, & pactum aliquandò fiebat per verba, quæ tempus præsens significabant, & tunc erant *Sponsus* & *Sponsa de præsenti*; interdum per verba, quæ futurum significabant, & hoc in casu erant *Sponsi de futuro*: deinceps, Matrimonio ad Sacramenti dignitatem evecto, eadem locutio conservata fuit; quamvis Matrimonium fieret cum Cerimoniis Sacris, quæ non adhibebantur in Sponsalibus. Sic exponendum est id, quod Autor dicit in *Quest. III.* Canones usurpare verba hæc, *Sponsalia* & *Nuptias*, velut Synomina & probationes, quas è *Gratiano* desumit, & quæ ostendunt, Sponsos vocari Conjuges antè consummationem, sive conventio per verba de præsentibus, sive per verba de futuro inita sit.

His observatis; jam ad promissum exemplum devenimus: illud est in *Quarta*, quæ loquitur de causa Sponsaliorum. Posteaquam Autor dixit, consensum esse Sponsalium, sicut & Matrimonii, substantiam, sed non omnem consensum sufficere ad hunc effectum; exponit id, quod respicit consensum per *Exceptiones XI.* & in *Primâ*, sumptâ ex eo quod Personæ prohibeantur contrahere inter se Sponsalia & Matrimonium, congerit Replicationes Duplicationes, TriPLICATIONES, Quadruplicationes, sine quibus Argumentum luculenter exponere potuisset, statuendo pro Principio ac Regulâ, 1. Sponsalia cum Matrimonio convenire in omnibus, excepto quòd fiebant post septem annos completos, Matrimonium requirit Duodecim annos completos in Puellis, & Quatuodecim in Masculis. 2. Sponsalia sub conditione fieri possunt, modò hæc non sit contraria substantiæ Matrimonii, & conditio suspendit conventionem, ita, ut hæc corruat, si conditio non impleatur; nulla autem est conditio, quæ Matrimonium suspendat, & si apponantur, vel Matrimonium est nullum, v. gr. cum conditio ejus substantiæ contraria est; vel habentur pro non appositis.

3. Sponsalia fieri possunt ad tempus determinatum, quo elapso, evanescit obligatio. Multa olim fuere Loca, in quibus 40. diebus duntaxat consisterent. Hodie in Gallis annua sunt tantum, Matrimonium ex natura sua perpetuum est.

4. Sponsalia dissolutioni obnoxia sunt, non solum per conditionis defectum, & temporis lapsum, sed etiam 1. per Impedimentum subsequens. Putâ Affinitatem, Cognationem Spiritualem, Impotentiam. 2. Per Fornicationem. 3. Leporam, 4. Paralytim. 5. Difformitatem. 6. Matrimonium subsequens cum aliis Personis. 7. Vorum simplex. 8. Receptionem Ordinis Sacri. 9. Consensum reciprocum. 10. Mutationem voluntatis in unâ ex Partibus. Porro Matrimonium semper indissolubile est, quilibet sequatur eventus.

5. Hodie compelli non possunt Affidati, ad implendam Sponsalium obligationem: sunt autem via quibus Conjugati cogantur ad implendam obligationem reciprocam.

6. Post Concilium *Tridentinum*, Impedimentum honestatis publicæ è Sponsalibus proveniens, ad primum gradum contractum est; & ea, quæ nulla sunt, undecumque nascatur nullitas, non operantur hoc Impedimentum: nihil autem in Matrimonio immutatum fuit, quoad hæc Duo Capita.

7. Unicus Testis ad Sponsalium dissolutionem sufficit; duo requiruntur quoad Matrimonium.

8. In priore Casu, per viam denunciationis; in posteriore, per viam accusationis proceditur.

Nihil est in Exceptionibus & earum sequelâ, Sponsalibus peculiare, quod non reperitur in prædictis discriminibus: cætera communia sunt Nuptiis & Sponsalibus. Tales sunt v. gr. nullitates, quæ proveniunt vel ex defectu ætatis, vel ex defectu libertatis in consensu; & rati habitio, quæ fit per consensum subsequenter, ætatem, & Sponsalia, aut Matrimonium. Causæ, quæ privant libertate necessariâ ad Matrimonium, adimunt eam, quæ requiritur ad Sponsalia; nempe vis, & seductio; illa ad utrumque vinculum recuperatur iisdem viis, quæ sunt cessatio harum causarum: idem remedium in utroque casu adhibetur, nempe, sequestratio Partium, quæ periculo seductionis aut coactionis subjacent. Eadem Impedimenta, exceptâ ætate, eadem Regulæ, Canones & Leges: Idem Index Ecclesiasticus aut Sæcularis pro qualitate materiæ. Ratio harum similitudinum est evidens; nam Sponsalia sunt Matrimonium inchoatum; & Matrimonium, Sponsalia completa. Ceterum id, quod hucusque de Sponsalibus diximus occasione Compilationis Autoris hoc in Capite, adeò seculo necessarium est, ut sufficienter edifici nequeat id, quod ad ea pertinet, si quantulumcumque ex observationibus omittatur. Sic distinguendum est id, quod Sponsalibus peculiare est, ab eis, quæ iis communia sunt, cum Matrimonio; & proinde id, quod dicendum erat, ab eis, quæ rejicienda erant in Capita, in quibus agit seorsim de Matrimonio.

REGULÆ *Questionis V.* quæ est circa Usus & Pœnas Sponsalium, parum utiles sunt: nam Excommunicatio triennalis, de quâ loquitur *Reg. II.* abrogata est. Actio contra Personam, quæ Sponsalia perficere recusat, hodie resolvitur in id, quod interest.

OBSERVATIONES in CAP. XII. de NUPTIIS, seu de MATRIMONIO.

Dividitur in *Questiones VI.* versantes circa Definitionem, Etymologiam, Divisionem, Finem, Usum & Dignitatem Matrimonii, Opposita, Eventus & Consecratoria; ubi agitur, de Solemnitatibus, de Effectibus, & Pœnis. *Regulæ* in singulas indicant solum Textus Argumento affines.

Loquendo de Etymologiâ Nominum Matrimonio impositorum, omittitur Etymologia *Conjugii*, desumpta ex *jugo* Partibus communi.

Prima Divisio falsa est; nam Matrimonium *Inchoatum* nihil aliud est, quàm *Affidatio*, quæ est solum via, quâ pervenitur ad Matrimonium; Nuptiæ consistunt in Desponsatione, quæ vocatur Matrimonium ratum, seu completum & stabile.

Secunda Divisio expositione indiget; Matrimonium *Ratum* & *Legitimum* illud est, quod Canonibus & Legibus congruit. Matrimonium *Ratum* & non *Legitimum* illud est, quod secundum Canones, non verò secundum Leges est. Hæc duo Membra respiciunt solum Christianorum Matrimonia, quæ, ut valida sint, Canonibus & Legibus conformari debent in eis, quæ substantialia sunt. Ipsorum contrarietas cum alterutrâ Regulâ circa Accidentalibus, eorum validitati non obstat; undè fit, ut plura Matrimonia Sacros effectus habeant & careant effectibus Civilibus, qui respiciunt Conventiones Matri-